СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LV. Ч. 303. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, вівторок, 30-го грудня 1947. No. 303. JERSEY CITY and NEW YORK, Tuesday, December 30, 1947. VOL. LV.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧ. ДЕРЖ. АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗАКОРДОНОМ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE U. S. of AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

НАЙШЛИ СПОСІБ ПРОДУКУВАТИ ХАРЧІ СОНЯЧНОЮ ЕНЕРГІЄЮ

Шікаго, 28 грудня. — Перший певний слід до продукування харчів при допомозі сонячного світла виявлено тут на річному засіданні Американського Товариства для Поступу в Науці. Доктори Л. Р. Блинкс і Ф. Гаксо з Морської Стації Гопкінс, у Пасифик Ґров, в Каліфорнії, предявили своє відкриття, як можна дістати штучні харчі зі сполуки двокисня вугля і водня при допомозі енергії, добутої з сонячного світла. Це відкриття стало можливим через уживання радіоактивного вугля, випродукуваного в заводі атомової енергії в Овк Ридж, у стейті Тенесі.

Досі природна продукція харчових субстанцій була сповита тайною зеленої речовини, яка находиться в рослинах і називається хльорофіль. Це єдина речовина, яка може використувати сонячну енергію, щоб при її допомозі створити матерію для втримання життя. Ця матерія повстає із сполуки двокисня вугля й водної пари, яка находиться в повітрі. Згадані науковці з Пасифик Ґров підглянули, що зелена речовина рослин, виставлена на ділання закритого світла, добуваного з двокисня вугля в часі не довшім як 30 секунд, якраз витворює харчові цінності. Цей процес називають „фотосинтезіс" і він саме дає ключ до відкриття тайни творення харчових вартостей.

ПРЕЗИДЕНТ ПІДПИСУЄ ЗАКОН ДЛЯ СТРИМАННЯ ІНФЛЯЦІЇ.

Вашингтон. — Президент Труман оприлюднив, що він підпише законопроект для стримання інфляції у такому виді, як його ухвалив конгрес, одначе водночас заявив, що цей законопроект не є вистарчальний для осягнення своєї цілі. Та він підписує його тому, бо нема іншої ради, бо конгрес не хоче прийняти його пляну, який передбачує примусове пайкування деяких продуктів. Президент є того погляду, що незабаром, коли конгрес збереться поновно, треба буде доповнити недостачі теперішнього закону. Закон, свіжо підписаний президентом, закон передбачує добровільне обмеження вживання харчових продуктів і продукційних матеріялів населенням Америки.

ШІСТЬ МІЛЬЙОНІВ НА ВІДГОРТАННЯ СНІГУ В НЮ ЙОРКУ.

Ню Йорк. — Від пятниці 26 грудня місто Ню Йорк почало працю для викопання себе зпід небувалого в історії міста снігу, який впав саме згаданого дня. Місто не було приготоване на таку сніговію, яка нага[illegible]а „близард з 188 р." Теперішня сніговія була більша ніж тамта зперед 59 літ, але не була така дошкульна. Снігу впало на 25.8 цалів. Вуличний рух у місті й околиці цілком устав, залізниці стали теж, за виїмком підземних потягів. Авта й автобуси засипані снігом, станули там, де попало. Припинено доставу харчів, в місті не стало молока й хліба. Тисячі людей, які мешкають в місцевостях під Ню Йорком, а працюють в Ню Йорку, мусіли переночувати в місті. Управа міста змобілізувала негайно всіх своїх санітарних і вуличних робітників і впродовж суботи й неділі головні артерії міського життя очевидно від снігу на стільки, що вже можуть їздити автобуси з харчами. На вігортання снігу місто призначило $6,000,000.

„СОВЄТИ ПЛЯНУЮТЬ ЗАГОВІР ПРОТИ ЛЮДСЬКОЇ СВОБОДИ".

Ню Йорк. Злучені Держави повинні йти вперед з пляном для рятунку Европи без огляду на совєтську кампанію очорнювання і небувалих напастей — таке заявив на зібранні Американського Товариства Політичного Знання предсідник Опікунчої Ради Обєднаних Держав, Франсис Сайр. Він сказав, що Совєти „плянують заговір проти людської свободи" й тим загрожують світові. Дальша небезпека для світу лежить в атомовій бомбі, „в нашій власній непорадності й самовдоволіллі". З окрема остерігав промовець американців перед дефітизмом.

УРЯД Є ВЛАСНИКОМ 45 ВЕЛИКИХ КОРПОРАЦІЙ.

Вашингтон. — Конгрес провірює причини, чому уряд став власником 45 великих підприємств, вартости 30 більйонів долярів. Конгресмени таврують це, як спробу уряду перебрати на себе промислові підприємства, а це йде в розріз з американською засадою, яка спирається на розвитку підприємств приватними власниками. Конгресові комісії провірюють теж розміри кооперативного руху в Америці, якого підприємства увільнені від податків.

ПОНАД 12,000,000 ВЕТЕРАНІВ У ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ.

Вашингтон. — У 1947 р. більше ніж 1,500,000 вислужених вояків дістали працю при різних урядових бюрах, а ще шукають такого зайняття 500,000 ветеранів. Досі урядові чинники дали працю 12,500,000.

Відбудеться Світовий Український Жіночий Конгрес

НА ШЛЯХУ ДО ВІДНОВЛЕННЯ СВІТОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЦТВА; СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ В ЗАГАЛЬНІЙ ЖІНОЧІЙ ФЕДЕРАЦІЇ.

Филаделфія, 29. грудня. З Головної Управи Союзу Українок Америки повідобмляють, що на день 1. жовтня 1948 року буде скликаний у Филаделфії Світовий Український Жіночий Конгрес, в якому зможуть взяти участь делегатки українських жіночих національних товариств, сестрицтв і організацій зі Злучених Держав Америки, Канади, Бразилії, Аргентини та европейських країн. Рішення скликати цей конгрес винесено на річному засіданні Головної Управи С.У.А. дня 14-го грудня. Ціллю Конгресу буде перевірка сил, координація праці та почин до відновлення української жіночої організації, що була б репрезентативним речником українського зорганізованого жіноцтва всіх країн. Плян подібного Конгресу існував вже в 1945 році, проте війна унеможливила його здійснення. Союз Українок Америки, як член світового Союзу Українок, тепер неактивного, почується до обовязку скликати такий Конгрес і відновити працю світового Союзу Українок. Підготовка до Конгресу почнеться негайно і про її перебіг будеться повідомляти на сторінках преси. При цій нагоді повідомляється, що прийняття Союзу Українок Америки до американської Генеральної Жіночої Федерації вже є актуальне і голова цеї Федерації, п-ні Бак, заявила, що українки під цим оглядом творять прецеденс, бо вони перші сходять до Федерації як окрема чужомовна група. Союз Українок Америки матиме право на 29 делегаток в згаданій Жіночій Федерації.

РОСІЯ ЗГОЛОШУЄ У ВАШИНҐТОНІ ПРОТЕСТ ПРОТИ НАЛЕТІВ АМЕРИКАНСЬКИХ ЛІТАКІВ.

Вашинґтон, 28. грудня. — Совєтська Росія зголосила в департаменті стейту простест проти полетів американських літаків з Японії понад деякі Курильські острови, які лежать коло Аляски і на яких має совєтський прапор. Інший протест Росії звертається проти полету американських літаків понад спільну границю Кореї, яка відділює американську окупаційну зону від совєтської. Одна з американських летунських баз є положена над згаданою корейською границею. Американські команданти не зголошують протестів до Совєтів, коли совєтські летуни налітають на американську зону, а полагоджують такі випадки з місцевими військовими командантами.

ПРУЖИНОВІ ЛІТАКИ НА ВПРАВАХ У ПІДБІГУНОВИХ ОКОЛИЦЯХ.

Вашинґтон. — Команда повітряних сил вислала цілу скадрону пружинових боєвих літаків до Аляски „на перші тактичні масові операції". Є це одні з найшвидших американських літаків, які відбудуть вправи в підбігуновій околиці. Вправи будуть відбуватися з бази в Фербенкс і будуть тривати пів року. Боєва скадрона складається звичайно з 24 літаків. Вправи потрібні на те, щоб випробувати літаки для акції в температурі до 65 ступній Фаренгайта понижче зера.

КАНАДА ВИЯВЛЯЄ ІСНУВАННЯ АТОМОВОГО ЗАВОДУ.

Чок Ривер, в провінції Онтеріо, Канада. — Канадська військова влада виявила, що в тутешній околиці находиться завод для продукції атомової енергії, побудований коштом $20,000,000. Завод продукує енергію як для мирних так і для военних цілей. Його бережуть на военний лад при допомозі сторожі, яку вправляють спеціяльно для цеї цілі.

Зміна на становищах катів України

КАҐАНОВІЧ ВІДКЛИКАНИЙ ДО МОСКВИ; ХРУЩОВ ЗНОВУ СЕКРЕТАРОМ ПАРТІЇ; КОРОТЧЕНКО „ПРЕМІЄРОМ".

Лондон, 27. грудня. (АП). — Московське радіо повідомило вчора ввечорі, що Нікіта С. Хрущов був знову іменований секретаром КП(б)У (Комуністичної Партії большевиків України), занімаючи той сам пост намісника Сталіна, з якого його скинено 4-го березня, посилаючи на його місце з Москви „кривавого комісара" Лазара Каґановіча. Тоді Хрущова залищено ще на пості предсідника Ради міністрів Совєтської України, з якого його звільнено тепер, іменуючи на його місце Д. С. Коротченка. Лазар Каґановіч був перед кількома днями іменований заступником предсідника Ради міністрів Совєтського Союзу і його відкликано до Москви. В іншому повідомленні московської радіовисильні говориться, що легка промисловість України виконала свій цьогорічний плян дня 22-го грудня. На черговий рік цей плян збільшено на 70 процентів.

Докищо немає будьяких коментарів на тему цеї зміни на постах Сталінових катів України. Проте, з повідомлень можна здогадуватися, що вони стоять у звязку з відповідним „виконанням пляну" нищення України. Каґановіча, відомого зі своїх кривавих чисток в найбільш загрожених місцях Совєтського Союзу, Сталін вислав в Україну власне тоді, як почали надходити вістки про поширювання невдоволення та відвертих повстань по всій країні. Своє „урядування" в большевицькій партії Каґановіч почав від чистки в ній самій, вичистивши більшу частину головно її провідного складу. Опісля поведено масову чистку по всіх совєтських інституціях в Україні. За царювання Каґановіча Совєтський Союз заключив теж військовий договір з Польщею і Чехословаччиною з метою спільної боротьби проти УПА. До найбільших успіхів цего „кривавого комісара" треба зарахувати ограблення України зі збіжжя, яке — згідно з офіціяльними повідомленнями — довершено на 103 процентів. В останньому повідомляється про успішне закінчення московської експуатації теж промисловості в Україні, на чому безпосередні завдання Каґановіча в Україні були б закінчені, а дальше нищення України і її народу вже може продовжувати Нікіта Хруов разом з Мануїльським та іншими старими зрадниками.

ПОШТОВИМИ МАРКАМИ ВІДЗНАЧЕНО РІЧНИЦЮ ПОНЕВОЛЕННЯ УКРАЇНИ.

Москва, 28. грудня. (Ройтер). — Совєтське міністерство комунікації видало чотири нові поштові марки для відзначення 30 річниці московської окупації України та проголошення в ній совєтської „республіки". На одній марці представлений будинок Ради міністрів в Києві, на другій — Дніпрельстан (Дніпрова електрична станція біля Запоріжжя), а на інших образки з колгоспного і промислового життя в Україні.

СОВЄТСЬКА ЧИСТКА В БЕЗКОНЕЧНІЙ ЧЕРЗІ.

Москва, 27. грудня. — Совєтська преса подала вчора довгі звідомлення про спекуляції і надужиття у звязку з проголошеною в половині місяця „переоцінкою" рубля, друкуючи рівночасно імена багатьох осіб з різних місцевостей, покараних за це карою тюрми від 7 до 10 років.

НОВИЙ УРЯД В ІРАНІ; МОЖЛИВІСТЬ ЗІРВАННЯ СТОСУНКІВ ЗІ СОВЄТАМИ.

Теґеран, Іран, 28. грудня. (АП). — Новий іранський премієр Ібраґім Ґакімі предложив сьогодні шахові до затвердження створений ним новий уряд. Вчора неофіціяльно повідомлено, що з Теґерану виїхав зі своїм штабом совєтський дипломатичний представник Іван Садчіков. Вважається, що виїзд совєтських дипломатів є вступом до зірвання дипломатичних стосунків між обома країнами, як наслідок відкинення іранським парляментом совєтських нафтових домагань.

„БИТВА ЗА ЕПІР" В ГРЕЦІЇ

ПАРТИЗАНИ ОБЛЯГАЮТЬ КОНІЦУ; УРЯДОВІ ВІЙСЬКА ПОЧАЛИ ПРОТИНАСТУП.

Атени, Греція, 28 грудня (АП). — Негайно після проголошення „тимчасового уряду вільної Греції" комуністичні партизанські війська почали широко закроєну акцію з метою здобути більші терени в північній провінції Епір зі сволицею Коніца, яку оточили, замикаючи разом з нею територію величини 50 квадратових миль. Сьогодні грецькі війська на Епірі, скріплені новими частинами та важкою зброєю, почали сильну протиакцію, не виявляючи її подробиць. Урядово проголошено повідомлення, що акція розвивається задовольняючо і згідно з пляном. Зі Салоніки повідомлено, що теж представники Комісії О.Д. є на місці военних дій, названих „битвою за Епір", щоб опісля скласти відповідне звідомлення. В місцевих військових колах обраховують, що комуністи кинули в цю битву своїх 23 батальйони, по 200 до 300 партизанів кожний, так що загальні сили партизанів там виносять 5 до 7 тисяч осіб. Деяка кількість малих партизанських відділів ще „промишляє" окремо в районі. На поодиноких ділянках фронту вже дійшло до запеклих боїв. Подіям в Греції надається міжнародного значення і їх спостерігається з великою увагою.

ШУМАН ПРО ПРИСЛУГУ ФРАНЦІЇ ДЛЯ СВІТУ.

Париж, 28 грудня. — У зверненні до своєї Популярно-республиканської партії французький премієр Роберт Шуман сьогодні заявив, що перемагаючи зорганізований недавно комуністами страйк в країні, Франція віддала велику прислугу світові і, можливо, врятувала його бодай хвилево від війни. Премієр вважає, що недавна політична кріза у Франції мала міжнародний характер, була зорганізована пляново та мала почати міжнародну крізу, що могла закінчитися війною.

ПІДПИСАНО СОВЄТСЬКО-БРИТАНСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНИЙ ДОГОВІР.

Лондон, 28 грудня. — Вчора ввечорі підписано в Москві британсько-совєтський торговельний договір, на підставі якого Совєтський Союз зобовязуєтья доставити Британії 500,000 тон збіжжя вже в половині січня. В заміну за це Британія почне негайно висилку до Совєтів всілякого роду машинерії та електричного устаткування. Договором, подробиць якого не проголошено, нормується теж цілий ряд інших совєтсько-британських зобовязань.

УМЕР ВІКТОР ЕМАНУЕЛЬ III.

Каїро, Єгипет, 28 грудня. — Сьогодні після полудня умер в лікарні в Александрії в Єгипті бувший італійський король Віктор Емануель III. у віці 78 років. Похорон відбудеться аж як приїде з Портуґалії син покійного, бувший король Італії, Гумберт II. Король Віктор Емонуель абдикував ще перед проголошенням Італії республикою, передаючи корону своєму синові Гумбертові. На час панування Емануїла припадає „фашистівська доба" Беніта Мусоліні, що загнала Італію у війну по боці Німеччини й опісля до катастрофи. Про Емануеля говорять, що він панував, але ніколи не володів. Помер кілька днів після проголошення конституції Італійської Республики, яка засуджує на „вічне вигнання" королівський дім Савоїв.

НІМЦІ МУСЯТЬ ВИВЧИТИ СОВЄТСЬКУ КОНСТИТУЦІЮ.

Берлін, 28 грудня. — Совєтське військове управління Німеччини завело примусове навчання совєтської конституції. Кожний дорослий німець мусить дві години слухати на цю тему викладів, при чому „добродійства" совєтської конституції протиставляється „гнітові" західних демократій. Звертається увагу, що в Німеччині намарно шукав би, наприклад, окремого видання тексту американської конституції.

ВІДНОШЕННЯ ДО СОВЄТІВ ПРИЧИНОЮ ПОДІЛУ ЖИДІВ.

Єрусалим, 28 грудня. — Ще перед остаточним проголошенням жидівської держави в Палестині большевики почали інтензивну акцію за здобуття в ній рішальних впливів. В цьому випадку, як і в усіх інших подібних, вони добирають собі насамперед відданих людей на місці, що могли б формально надавати цілій акції „місцевого" характеру. На тлі відношення жидів до Совєтів в останньому дійшло до серіозних непорозумінь в самій Жидівській Агенції для Палестини, що є завязком майбутнього уряду жидівської держави. У висліді цих непорозумінь сьогодні виступив з Агенції один з її провідників Моше Снеґ, що обстоював „тісну співпрацю" зі Совєтами та не знаходив відповідного зрозуміння в інших. Вважається, що резиґнація Снеґа є початком поділу Агенції, що матиме велике значення для дальшого становища і політики жидів.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3 1917 authorized July 31 1918.

ПЕРЕДПЛАТА		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
Число з понеділка (з англійською Частиною):		Monday's issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПЕРЕЙШОВ РУБІКОН...

У відносинах між Советами і Злученими Державами, зокрема, коли мова про секретара стейту Маршала, зайшла велика зміна. Це видно по тім, що в офіційних вашинґтонських колах кажеться, що Маршал „перейшов Рубікон", себто, що рішився на остаточний крок. Таке звідомляє Джонетен Ставт, вашинґтонський кореспондент тижневика „Ню Лідер", що звичайно добре інформує про справи, які діються у столиці.

Це, що відноситься до „переходу Рубікону" Маршала, вяжеться тісно з тим, що сталося в Лондоні на Конференції міністрів закордонних справ, коли то секретар стейту рішився зірвати дальші наради і поставив внесення на замкнення Конференції. Маршалові, а властиво урядові Злучених Держав, урвався терпець далі зволікати зі справою замирення Европи і слухати небелиць та неправд советського представника, звернених проти Америки. Звідси рішення, щоб рятувати мир, не зважаючи на советську опозицію.

З тим рішенням є получена ще одна дуже важна справа, на яку звертає увагу Дж. Ставт. Треба було водночас погодитись Вашинґтонові теж і з поділом світу на два ворожі табори. Саме це, як підкресляє кореспондент, сталося і то в часі, коли Маршал радив у Лондоні.

Ця зміна орієнтацій означає — боротьбу. „Перейти Рубікон" означає в теперішньому американському розумінні рішення не тільки не уступати Советам, але й звести з ними боротьбу, якби не було іншого виходу. До цього, пише Ставт, ішло вже від довгого часу, хоч у Вашинґтоні було багато таких, що замикали на це очі й далі вірили, що таки станеться в останній мінуті якесь чудо, яке до цеі боротьби не допустить. Тепер цьому кінець. Уже нема в нікого віри в таке чудо, а властиво ніхто не бере такого чуда в рахубу й укладає міжнародні відносини в інший спосіб. Це, пише кореспондент, треба мати на увазі, коли хто хоче добре орієнтуватись в дальших дипломатичних потягненнях Злучених Держав, зокрема у їх відношенні до західніх демократій в Европі, себто тих 16 держав, які обняті Планом Маршала.

З цього виходило б, що дальша акція Злучених Держав буде звернена на скріплення демократії у всіх країнах, всюди в світі. Це буде протиставлення свободи проти тиранії, вільних держав проти диктаторських. Злучені Держави будуть очолювати табор свободи, а Совєти табор гнету, неволі й тоталітаризму. Цей поділ уже став дійсністю. Ворожі табори вже не тільки існують, але й ведуть між собою „холодну війну". Значить, що Рубікон перейдений. Проте Совєти ще можуть і в цій останній мінуті скласти зброю і піти навіть на поважні уступки. Тоді та боротьба може часово притихнути, а Совєти дістати потрібну їм передишку. Це вийшло б на велику шкоду демократіям, світовому замиренню та людській свободі. Якби одначе так не сталось, то треба надіятись великих подій у новому році.

Нова фаза в „холодній війні"

Після проголошення комуністичного „уряду вільної Греції".

Дня 24. грудня приміщена на югославській території комуністична радіовисильня „грецької демократичної армії" проголосила створення вже віддавна заповідженого комуністичного „Тимчасового Уряду Вільної Греції", як противагу до визнаного всіми країнами, зі Советським Союзом включно, теперішнього коаліційного грецького уряду в Атенах. Сам цей комуністичний „грецький уряд", як такий, є собі звичайним цирком і він не мав би жодногсо практичного значення, як ішло б тільки про саму внутрішньо-грецьку боротьбу. Але він матиме далекойдучі наслідки в „грецькій справі", як одній з ділянок фронту в теперішній „холодній війні", що ведеться між Советським Союзом та демократичними країнами з Америкою на чолі.

Щодо самого цього „уряду вільної Греції" немає жодного сумніву; він не є ані урядом, ані грецьким, і ще тим менше „урядом вільної Греції". Його проголошено на чужій території, зглядно з чужої території для кількох цілком спустошених комуністичними бандами прикордонних, гористих районів Північної Греції. Немає теж жодного сумніву, що це зроблено з виразного наказу Москви, можливо, за посередництвом нового Комінтерну і з виразною метою зробити з Греції московську колонію та військову базу в боротьбі за панування над світом. В цьому власне і важливість цього цирку в міжнародній політиці.

Негайно після проголошення цього „уряду", з комуністичним „генералом" Маркосом Віфіядесом на чолі, комуністична преса в цілому світі піднесла великий галас, що з одного боку свідчить про ... ральну постановку цілої комедії, а з другого боку зраджує теж частинно звязані з цим комуністичні пляни. Орган французьких комуністів, що досі був теж органом Комінтерну в „грецькій" справі, вже відразу заповів, що новостворений „уряд" Віфідеяса буде визнаний сусідніми балканськими сателітами Советського Союзу, що цей „уряд" ґарантуватиме Греції „незалежність проти англо-американської інтервенції" та буде проголошений правним і нормальним урядом Греції. Не залишається теж жодного сумніву, що цей „уряд" матиме, якщо не формальне визнання, то повну піддержку Советського Союзу, що цілком ясне, бо ж Кремль його створив.

Рівночасно з галасом міжнародної комуністичної преси, появились на цю тему вже теж широкі коментарі в демократичній пресі. Створення Москвою опереткового „уряду вільної Греції" розглядається головно під трьома кутами його значення та реакції і наслідків, іменно в самій Греції, в становищі Америки та на терені Організації Обєднаних Держав.

Для самої Греції цей факт радше вияснює і спрощує цілу справу. Грецький уряд має тепер до діла з формальним бунтом „своїх" комуністів і це уповноважнює його до заходів, на які він досі ще не важився, або в яких вагався. Бо треба знати, що незважаючи на всю підривну роботу та на відверту партизанку, комуністична партія в Греції була леґальна і мала всі права, які політичним партіям забезпечує демократична конституція. Цей факт теж викликував всілякі вагання серед грецького загалу та політичних провідників, бо деякі постійно обстоювали думку, що теж з комуністами вкінці стосунки як-небудь унормуються. Проголошенням „уряду" грецькі комуністи та їх партія самі поставили себе поза законом і на наслідки їм не довелося довго ждати. Ще того самого дня грецький уряд, поліція та військо почали „чистку" і поважна частина головно комусістичних провідників опинилася там, де її місце: за ґратами. Можна сподіватися, що формальний бунт комуністів остаточно переконає теж останніх наївних греків щодо неможливостей будьякого співжиття і толеранції до комуністичних слуг Москви і це зчерги сконсолідує та скріпить грецьку націю в боротьбі за свою волю і незалежність.

Як іде про Америку, то вже в перших американських коментарах стверджується необхідність приспішити і скріпити допомогу Греції в рямках Доктрини Трумана. Повільність в нарадах конгресу досі зупиняла теж доставу американської допомоги в такій кількості і таким темпом, щоб це могло уможливити грецькому урядові переведення остаточної кампанії проти комуністичних партизанів ще перед зимою. Тепер підкреслюється американську відповідальність в приспішенні цеї допомоги, бо не має сумніву, що Советський Союз та його сателіти докладатимуть всіх зусиль, щоби дати якнайбільшу допомогу партизанам.

Справа комплікується, як іде про О. О. Д., до якої належить і Греція і Советський Союз та „постій" створеного ним опереткового комуністичного „уряду вільної Греції" — большевицька Югославія. Збоку Советського Союзу та його сателітів це є виразний і відвертий замах на авторітет цеї міжнародної організації, головно, якщоб цей „уряд" був визнаний комуністичними країнами. О. О. Д. вже засудила Югославію, Болгарію та Альбанію за інтервенцію у внутрішніх справах суверенної Греції, але ці країни не дуже взяли собі це до серця, розраховуючи на советського оборонця та на безсилля О. О. Д. з огляду на советське право „вета". Проте, чартер ООД, як теж створена на останній сесії Загального Зібрання „Мала Асамблея" дають тепер можливості оминути советське „вето" в компетентній в таких справах Раді Безпеки і дозволяють поодиноким членам О. О. Д. почати колективну, або індивідуальну акцію в самообороні, як це передбачується статутом.

Проголошення з доручення Москви комуністичного грецького „уряду" створює в Греції аналогічне положення, яке була Москва витворила в Еспанії безпосередньо перед другою світовою війною, та починає нову фазу в советсько-американській „холодній війні", яка щораз більше „розгрівається".

Велике й незвичайне підприємство

„Начерк Програми для Видужання Европи", предявлений президентом Труманом в пятницю 19. грудня конгресові, це дійсно велике й незвичайне підприємство. Переслухання над ним почнуться в конгресових комісіях негайно після зібрання нової правильної сесії конгресу 7. січня 1948 р. Згадана Програма це на ділі Плян Маршала, проголошений вперше 5. червня 1947 р., а оформлений опісля конференцією 16 держав в Парижі і оброблений на американських основах в посланні президента. Плян представляє в такий спосіб працю тисячів експертів по обох боках Океану. Його ціль — відбудова господарства Европи та стримання советської агресії та наступу комунізму в Европі та світі. Предявляючи Програму Видужання Европи, президент ужив таких слів: „Економічне положення, в якому найшлася Европа, посилило боротьбу між тими, що хочуть остатися вільними й жити на засадах права — і між тими, що хотіли б використати господарську скруту для створення тоталітарної держави".

Коли б узяти до уваги самі цілі, для яких, за словами президента, складено Програму, то вже те саме виказує, що Плян Маршала, або тепер уже Програма для Видужання Европи, це велетенське підприємство. Воно стае ще більшим, коли пригадати кінцеві слова президенста Трумана, а саме: „Я доручую цю Програму як один з більших кроків у змаганні до справедливого й тривалого миру". — Наче у відповідь на слова американського президента склав член советського Політбюра, А. Жданов, таку заяву: „Советський Союз докладе всіх старань, щоб не допустити до здійснення Пляну Маршала". Із зіставлень слів обох державних мужів можна зрозуміти, яку вагу прикладається по обох боках Залізної Заслони до оцього великого підприємства, яке саме тому стає незвичайним підприємством. Є це отже змагання двох світових гігантів за здійснення своїх намірів. Америка хоче перемоги волі й демократії, Росія хоче докінчити завоювання світу й завести загальне поневолення людства.

Перші вистріли з Москви проти Пляну Маршала вже випущені по радіо. У них пущена для пропаганди думка, що американські більйони будуть ужиті на те, щоб перемінити західну Німеччину на „арсенал американської експанзії". Це є звичайний досі Советами й комуністами практикований спосіб, щоб кинути підозріння, що Америка не має нічого іншого на увазі, а тільки поширення імперіялізму. Тому приготовляє собі арсенал. Тому американські військові провідники хочуть завести до західної Німеччини повно харчів, зброї, амуніції, й іншого военного виряду, щоб мати його готовим на випадок війни з Росією. Та хто лиш трохи визнається, як ведеться модерна війна і знає положення в Европі, такий знає, що Совєти мають велику армію у східній Німеччині, яка на випадок війни зараз загарбала б зах. Німеччину. Тоді Америка мусіла б навіть нищити свої власні припаси й амуніцію повітряними налетами. Отже більйони американського маєтку мусіла б знищити таки сама американська армія, щоб він не дістався у советські руки. Це одно вказує, що Америка має інші цілі на оці. Маршал свого часу сказав та далі це пригадує, що Америка хоче відбудувати Европу, щоб вона сама могла жити на свободі та могла вести правильні торговельні трансакції з відбудованими націями. Таке годі зрозуміти людям, що привикли до пімсти і до кривавої відплати після перемоги. Тому вони, у своєму засліпленні, підсувають Америці різні імперіялістичні цілі.

Коли б Америка мала на оці імперіялізм на зразок Росії або інших колишніх великодержав, то їй не було б потрібне клопотатися приверненням нормального господарства в одній чи другій переможеній країні; не треба б було турботи над голодними людьми, бо голодна людина якраз схильна до безоглядного послуху й легко дається опанувати; не треба було б тоді взивати народи до зберігання свободи, а навпаки, до покірности зглядом завойовника.

Америка своєю поведінкою виказує, що вона змагає до створення такого ладу на світі, в якім міг би запанувати тривалий мир, у якому була б свобода.

Україна — Польща

(Надіслане з Европи).

1. листопада українці, як звичайно, святкують проголошення самостійности Західної України. Поляки мають свою листопадову дату державности — 11. листопада. За рік мине 30 літ від цих історичних дат.

І поляки і українці згадують нині ці події свобідно тільки на чужині, „на ріках Вавилонських". Згадують і роздумують про причини, що привели і нас і їх до страшної національної катастрофи. Це мабуть і причина, що від деякого часу пробують польські та українські журналісти й політики, які живуть на скитальщині, вияснити проблему обох народів в пресі і в персональних зустрічах.

Цей почин можна вітати, бо в політиці перше діло — пізнання суті справи і вияснення, чого ми хочемо і що спільними силами досягнути можемо.

З українських визначніших діячів взяв слово в справі польсько-українській дотепер тільки д-р Степан Баран, бувший посол від УНДО до польського сойму. З польських діячів писали на цю тему — Владислав Грабик, Єжи Бельські, Ришард Враґа й інші.

Погляди українських журналістів більше-менше відомі. Українці не ховають своїх помилок у минувшому, але вони мають своє оправдання. Після 1920 року українці перестали бути державним народом; отже не мали волі руху, не були панами в своїй хаті. Але й перед тим, у роках першої світової війни, та в добі після революції 1917 року українці щиро хотіли порозумітися з поляками на основі рівноправности і незалежности обох народів. Мало того: була навіть така частина українців, що була готова в 1920 році помиритися на деякий час з утратою західних земель, аби тільки могти провадити дальшу боротьбу за незалежність проти головного, найбільше небезпечного ворога — большевицької Москви. Маю тут на думці Варшавський договір з 1920 р. Та не зважаючи навіть на таку уступку, українці бачили з боку польського тільки нерозуміння ваги справи і переоцінку своєї власної сили. Аж дивно тепер згадувати такий факт, що саме в Польщі 1938-39 років велася найзапекліша пропаганда проти автономії Карпатської України в Чехословаччині, а за прилучення цієї малої території до Угорщини. І це в той час, коли карпато-українські провідники заявляли, що якби Чехословаччина розпалася, то вони бажали б прилучитися до західних українців, які були під Польщею, ніж попасти під мадярську окупацію. Польський тодішній уряд і величезна більшість громадянства уважали українську справу для Польщі за найбільше небезпечну... Не бачили, чи не хотіли бачити, що вже над Польщею висіла московсько-німецька петля.

Українці можуть визнати свою помилку хіба в тому, що для себе переоцінювали польську небезпеку. Тому, наприклад, Василь Панейко дійшов був до переконання, що треба українцям орієнтуватися на Москву, бути членами „Зединених Держав Сходу Европи",

(Докінчення на 3 стор.).

Карло Чапек.

УКРАДЕНИЙ КАКТ

2)

— Щоби ви знали, ті справжні збирачі кактів, то щось наче секта дервішів. Я гадаю, що їм замість усів ростуть калючки та ґльохіди, такі вони пристрасні збирачі. В нас є дві такі секти: Спілка кактарів і Союз кактарів. Чим ріжняться між собою, того не знаю. Гадаю, що одні вірять, що какти мають безсмертну душу, а другі приносять їм криваві жертви. Та словом, ті дві секти ненавидяться взаїмно і переслідують себе вогнем і мечем на землі та в повітрі. То я зайшов до предсідників тих двох сект і дуже довірочно спитався їх, як думають, хто це — може з тієї другої секти — міг би вкрасти ті Гольбенові какти. Колиж я їм сказав, які це вартісні какти нам пропали, сказали з найбільшою певністю, що то не міг украсти ніякий член тієї неприятельської секти, тому що там є лише такі паршивці, нездари та незнайки, які навіть поняття не мають що це таке Віслізен або Ґреснер, не згадуючи вже Пільоцеревс Фімбріятус. Щож торкається їх власних членів, то ручать за їх чесність і шляхотність. Ті нездібні щось украсти, самособою, крім якогось там какта. Та коли б хто з них мав такого Віслізена, то напевне показав би й іншим, щоби подивляли та задля їх релігійних оргій. Щось такого їм, предсідникам, невідоме. Потім ті оба чесні добродії сказали мені, що крім тих двох прилюдно признаних або толерованих сект, є ще дикі кактярі, а ті, мовляв, найгірші з усіх. Це ті, що через свою пристрасть не могли стерпіти тих поміркованих сект або взагалі покланяються ріжним забобонам і насильствам. А ті дикі кактярі, мовляв, здібні до всього.

Коли так мені не пощастило в тих двох добродіїв, я виліз на гарного явора в нашому парку та став роздумувати. Кажу вам, найкраще роздумується у верховітті дерева. Там чоловік наче свобідний, дерево похитується з ним а при цьому диветеся на все з висока. Гадаю, що фільософи повинні би жити на деревах, наче жовни (довбачі). Тай на цьому яворі придумав я такий плян.

Насамперед обійшов усіх відомих огородників і кажу: „Хлопці, не гниють вам які какти? Старий пан Гольбен потребував би їх для дослідів". Так я зігнав кількасот мародів (хорих кактів) і через ніч поукладав їх до Гольбенової збірки. Два дні я мучився, а на третій день дав я до часописів таку оповістку:

Гольбенові, відомі в світі, збірки загрожені!

Як довідуємося, велику часть Гольбенових теплярень навістила нова, досі невідома пошесть, яку привезли найправдоподібніше з Болівії. А саме пошесть кидається на какти, якийсь час не поступає дальше, а потім виявляється в гнитті кориння, пня та тіла. Здається, що ця пошесть дуже заразлива й дуже скоро поширюється завдяки досі нествердженим мікровпорам, тому Гольбенові збірки зачинено.

Щось за десять днів — тих десять днів мусіли ми ховатися, щоби кактярі не замучили на смерть самими питаннями, я післав до часописів другу оповістку:

Чи вдасться врятувати Гольбенові збірки?

Як довідуємося, професор Макензі з Кю, ствердив недугу, яка лютує у світової слави Гольбенових збірках. Є це спеціяльний тропікальний грибок (Малякоргіза параґуаензіс Вільд) і поручив защеплювати заражені примірники тинктурою Гарварда-Льотсена. Дотеперішні спроби з тим лікарством, які тепер переводять на велику скалю в Гольбенових збірках, є дуже успішні. Гарвард-Льопсенів розчин можна дістати й у нас у такій то й такій торговлі.

Коли це сталося, сидів уже один тайний аґент у тій крамниці, а я розсівся біля телефону. За дві години телефонує мені цей тайний аґент: „Отже, пане Голян, уже маємо його!" За десять хвилин держав я за обшивку невеличкого чоловіка та теліпав ним.

— Але ж, добродію, — протестував той чоловічок — що трясете мною? Я йду лише он туди, купити Гарвард-Льотсенову тинктуру.

— Я знаю, — повідаю йому — одначе такої тинктури нема, як нема теж ніякої нової недуги. Одначе ви заходили до нас красти какти з Гольбенової збірки, ви вражі діти!

— Слава Богу, — зітхнув той чоловічок — то нема такої недуги? А я десять ночей не спав зі страху, що її дістане решта моїх кактів!

І я виніс його за обшивку до авта та поїхав із ним із тайним аґентом до його хати. Слухайте, такої збірки я ще не бачив. Той чоловік мав одиноку кімнатку на піддашу на Височанах (дільниця Праги. — Пр. пер.), таку на три й чотири метри, в куті, на землі коц, столик і крісла, а зрештою самі какти. Та які примірники й у якім порядку, то лише дивитися.

(Кінець буде).

Життя на Закарпатті

(На підставі звідомлень емігранта, який покинув Карпатську Україну в липні 1947).

I. Релігія.

На Закарпатті релігію прямо не переслідують і не забороняють. Однак всі церковні маєтки конфіскували і різко відділили церкву від держави. Священники не дістають платні і ніякої підпори. Якщо вірники хотять, щоб священник відправляв, то дають йому щось їсти. А буває й так, що ніхто й не дасть, бо не має, і священник голодає. У багатьох селах священники полишали свої професії й пішли на роботу, щоб якось жити. Із боку партії священники є „неблагонадьожний" елемент й їх переслідують, як тільки можуть. Багато священників арештовано. Монахів із Ужгороду й Мукачова та М. Березного зібрали в один монастир в Імстичові разом з монахинями, щоб тим самим перед народом дискредитувати їх. Монастирські будинки забрано для військових цілей.

В останньому часі ведеться сильна офензива на греко-католицьку церкву в тому напрямку, щоб зіллятн її з православною. Самого епископа Ромжу арештували два рази. По приказу партії в школах навчати релігію заборонено. Хто ходить до церкви, той у партії не може бути, а якщо вже є в партії, то виключать його. Рівнож заборонено комсомольцям ходити в церкву.

Багато свят проходить так, що навіть люди не святкують, бо календарів нема, або без свят. Хочби яке свято було, треба працювати, а в школах відбувається наука.

II. Шкільництво.

За два роки большевицької окупації зросло число шкіл майже на третину. Дехто подумав би, що шкільництво вище стоїть, як за бувшої Чехословаччини. Справа однак мається так: в дійсності в кожнім більшім селі є основні, середні, або неповні середні школи, тобто семирічки, або десятирічки. Але річ в тому, що в тих „середніх" школах вчать учителі, що вчили в початкових школах. І ясно, що такі „професори" не можуть нічого, або дуже мало дати ученикам.

В Ужгороді є університет з усіма факультетами, крім теології. Ректор — Коломиець, кандидат наук марксизму і ленінізму. Є ще два професори, яких можна вважати дійсними професорами, а решта є молоді люди, які кінчали київський, або інші університети, і зразу по скінченні їх приділено вчити в Ужгородському університеті. Отже коротко — рівень ужгородського університету низький. Крім того є учительська семинарія в Ужгороді (чотирічна), а також дворічна торговельна школа. Вчитися може кожний безплатно. В початкових школах участь учеників обовязкова, а у вищих установах не примусова, але є для широких мас доступна

З огляду на тяжке економічне життя вчиться досить мало студентів в університеті. Студенти примушені працювати, або спекулювати, щоб могти живитись. Для закарпатських студентів є можливість студіювати у будьяких місцевостях СССР, тільки ніхто не йде туди, бо в східніх областях СССР економічне життя ще гірше, як на З.У. В Ужгороді є десятьмісячна партійна школа. Туди беруть молодих людей від 17—25 років. Навчають там марксизму і ленінізму, дещо з математики, про завдання і ролю партії в державному апараті і агітацію. По скінченні курсу назначають їх „партруководителями" при області чи районі, або окрузі. Вони є добре плачені і вже навіть підчас студій мають місячно до 1,000 рублів стипендії.

Учителі зобовязані проводити освітню роботу по селах, різні курси неграмотних, реферати з нагоди партійних, чи армійних свят і тим подібне. Але на практиці нічого не роблять, бо голодні і не мають охоти. І взагалі учительство виглядає дуже бідно. Хіба хто ще має старі запаси одіжі, взуття та здому „від мами" дістане щось з'їсти, той ще держиться. Решта обдерті, напів босі, із запалими лицями від хронічного недоживлювання.

Всі школи підлягають відділу шкільнитва при облвиконкомі. Шкільні інспектори з більшої части партійні люди без кваліфікації. Тяжке матеріяльне положення впливає негативно на інтензивність праці учителів, які повинні вже в початковій школі вщіпляти дітям систематично любов до „советської страни", патріотизм, любов до батька Сталіна і под. На перешкоді саме життя, бо діти дома чують самі нарікання і невдоволення із сучасного стану, а в школі щось іншого.

III. Господарсько-економічне положення.

В порівнанні до решти земель СССР, на Закарпатті ще найліпше. Повторюю — в порівнянні до Галичини, Волині і Східніх Земель. Бо життєвий стандарт відносно решти держав Европи — дуже низький. Праці є багато, але велика дорожнеча, а малий заробіток.

1. Робітництво: Соціяльне положення робітництва жалюгідне. Пересічно заробляє робітник 8-10 рбл. на день. З того не може прожити, навіть один кг. хліба не купить, бо хліб чорний коштує 25 рбл. Білого взагалі нема. Робітники ходять обдерті і напів босі. Самі собі шиють убрання (якісь лахи) і самі роблять черевики. Якщо хтось не здібний до праці, то в точному розумінні слова помирає з голоду. Бо не можуть його вижити ні батьки, які самі нічого не мають, ні діти, бо хто не працює, той і не їсть. Дарма, що хворий. Асекурація на випадок інвалідности, хороби, чи старечости не існує, як то було за б. Чехословаччини. Отже кожний працює, доки з ніг не впаде, бо кожний має страх, що не дістане харчових приділів.

Робітники дістають картки на хліб і цукор. Тяжко працюючі робітники дістають 700 гр., а легше 600 гр. хліба на день і 300 гр. цукру на місяць.

Помешкання для робітників не признається і, якщо не мають його, то живуть в будах, колибах — гірше, ніж цигани, бо місце праці не можна змінювати. За то судять на 5-7 років, хто покине місце праці.

2. Службовці: Урядовцям ведеться дещо краще, ніж робітникам. Учитель дістає в місяць 320 — 380 рбл. Це однак платня дуже мізерна, з неї не тільки не проживе, але і одягнутись чи приобутись не можна. Із усіх урядників учителі найгірше живуть. Професори середніх шкіл дістають до 800 рбл. Звичайні професори університету дістають 500 Р., а ректор 10,000 рбл. на місяць.

3. Адміністративні урядовці: беруть до 500 рбл. місячно. Досі живуть з того, що на базарі спекулюють — продають, оскільки ще мають, старі запаси убрання та черевики.

4. Залізничники: Залізничники зачисляються до менш більш ціввійськової організації. Тут дуже строга дисципліна і велика кара за залишення праці. Платня і тут низька, від 320 рбл. до 800 рбл. (нач. ужгород. станції). Дістають однак точні приділи харчів. Хліб, муку, цукор і деколи американські консерви. З убранням виходять трошки ліпше, бо дістають уніформи.

5. Профспілки: Обіймають все робітництво. Мали би заступати інтереси робітництва, але на практиці тої опіки нема, бо робітники не мають права домагатись нічого. Ані підвищення платні, ані кращих умовин праці. Якщо хтось із власної ініціятиви подібне робив би, то його визнають „врагом рабочего класа" і арештують.

Профспілки виплачують пенсію, яку може дістати той, хто досяг 60 років, або із причини хвороби, чи інвалідности (під час праці) не здібний працювати. Висота пенсії 150 рбл. на місяць, від чорнороба до міністра включно.

6. Селяни: До 1947 року селяни жили помірно найкраще, оскільки мали свої власні продукти. Але тільки в тих областях, де добра земля. Бо там, де земля не родюча, селянам жилось багато гірше, як урядовцям, а це з тої причини, що для селян нема ніякої дистрибуції товарів, не мають карток на хліб, а навпаки треба їм платити дані за землю. Дані платяться не тільки в грошах, але є здачі хліба, сіна, мяса, молока, яєць. Від землі здається мясо і сіно. Від корови молоко. Хто не здасть відповідної скількости мяса (10 кг. за одну восьмину землі) від того візьмуть корову. Якщо не має корови, то повинен купити мясо і так здати (за землю — підчеркую). Крім того, платиться 80 рбл. грішми за один гектар. І за коня платиться податок.

Щоб одягнутись, примушені селяни продавати і ту решту хліба, що ще їм залишиться. Хронічне голодування широких мас населення — це зовсім звичайне явище. До того ще спричинилася дворічна засуха і неврожай. Якщо прийде гість до хати, то хатні не гостять закускою, а навпаки заздалегідь ховають хліб (якщо є) із стола, щоб часом не просив прохожий. Найбільшою проблемою є — як обстарати кусок хліба.

В теорії є карткова система. На практиці виглядає це так; робітник дістає картку на хліб і цукор, але не обовязково дістане на картку продукти в торгівлі, бо тільки той дістане, хто ще встигне завчасно прийти, а решта аж слідуючим разом. І нема де скаржитися, що не зайшло для нього хліба чи цукру.

7. Торгівля: Вся торгівля є в руках держави. Приватних склепів нема. Отже нема конкуренції і змагання в продукції і цінах, а фактично держава не продукує товарів широкого вжитку (тільки тяжку індустрію підпирає всіма засобами фінансів). Торгівлі всі порожні, товарів нема і нема надії, що буде. Якщо появиться в магазині якийсь товар час від часу, то із околиці зїзджаються люди і творячи великанські черги, очікують, щоб дістати чогось. В самому Ужгороді є три гастрономи і один універмаг.

Гастроном — це торгівля, де можна дістати продукти харчів без приділу по спекулятивних цінах. Перед цими торгівлями стоять день у день довгі хвости людей, щоб дістати 30 дкг. цукру, або рижу, чи мила, чи чогось іншого, що наразі є. Крім того є ще спецторги (спеціальна торгівля) — це для східних людей, тобто урядовців — партійних, що є командовані на Закарпаття із Східних Земель.

Вільна торгівля, купно-продаж виявляється у формі „базарів". На базарі можна дістати різні продукти, одяги, черевики, але тільки по спекулянтській ціні. Звичайний робітник не зможе ані тут купити нічого, якщо не має щось в замін. На базарі не контролюється цін державою. Кожний може просити за свої речі стільки, скільки хоче. На базарах є різні товари, але худоби не продається. Т. зв. „ярмарки" не дозволяються, бо то є експлуатація. На Закарпатті ще десь-не-десь зійдуться люди по своїй ініціятиві із худобою і купують — продають, але це тільки до звуки старих звичаїв.

8. Промисел: Про промисел на Закарпатті говорити тяжко. Ніяких фабрик нових не будують, хибаж те, що лишилось із передвоєнних часів, то відновлюється і працює.

Крім фабрик хемічних у Перечині, Сваляві і декілька пил та різних деревообробних заводів, нема ніякої індустрії. Про тяжкий промисел на Закарпатті і говорити не можна. Ніякого нема і нема в пляні пятирічки, щоб щось в тому огляді задумували. В газетах однак часто можна читати, що тут чи там построїли, чи строять такий то завод, а в дійсности того нема. Напр. в газетах було, що в селі М. построено завод на продукцію колес до селянських возів, який дає працю і хліб 20-30 робітникам. В той час справа мається так: два селяни М. Михайло і К. задумали варити багра, тобто витесані куски дерева, щоб, згинаючи їх, робити колеса. Дістали десь котел, вирили десь на один метер в глибину землю, зробили комин для огнища, накрили те все товстими дошками та обсипали землею. Все було завбільшки 12 м. кв. І про той завод розписались газети, хоч там працю не розпочинав ніхто, бо М. побачив, що не виплачується і залишив все. А про те, щоб той завод міг дати хліба 30 робітникам і мови нема. Про той випадок розписався власне тому, що він характерний для Закарпатського промислу і агітації газет.

9. Транспорт: Шляхи на Закарпатті не відновляються і є в дуже поганому стані. Залізні дороги поправлені, але мости ще ні, так що від Соли (вище В. Березного) до Ужка і далі поїзди не їдуть. Із Чопу до Мукачева і Воловця, а відтак через Лавочне далі є побудовано широколійку (російська).

Транспорт осіб є великий, бо тариф поїздів низький, але транспорт товарів малий. Для цивільних осіб є дозволено користуватися також літаком до Києва з Ужгороду, але треба мати спеціяльне позволення, бо кордон між Галичиною і Закарпаттям закритий. Тільки з спеціяльною „путьовкою" можна перейти.

Є дуже мало авт. Тут-там видно ще американські тягарові авта, а решта все старі советські машини, що в західних державах таких передпотопних авт і не видно.

10. Фінанси: В обороті є обмежена скількість грошей, краще сказано, є дуже мало грошей. З огляду на те, що все і вся в руках одного власника, тобто держави, нічого не платиться готівкою між установами, банками, заводами і фабриками та різними майстернями, а народний банк видає готівку тільки на зарплату, видатки, звязані з командировками і дрібні канцелярійні видатки. Установа другій установі платить чи розраховується з нею в той спосіб, що переписується з конта на конто.

Приватний чоловік, якщо хотів би собі відкрити конто у банку, то треба спеціяльне позволення нар. банку, а опісля провіряє його ((дотичного чоловіка) НКВД відносно джерел його прибутків. Звідки має гроші, з ким має звязки і под. Кожний банк має призначений денний місячний, річний ліміт видачі грошей. То значить, якщо банк видав сьогодні означену суму грошей на зарплату якійсь установі (по приказу нар. банку), то більше не видасть, хочби робітники і не дістали ще зарплати. І тим самим творяться перед банками також черги, щоб вспіти вибрати гроші.

11. Аграрна політика: Досі на Закарпатті була дозволена, чи краще сказано, толерована приватна власність земель. З огляду на те, що в нас великих поміщицьких маєтків не було, не робили земельну реформу у такому масштабі, як у Мадярщині. У нас розділили тільки церковні маєтки і монастирські землі і землі, залишені „зрадниками народу". Розділили між безземельними без огляду на партійність.

Колгоспів було тільки пять на цілім Закарпатті, а то: в Середньому — виноградний колгосп, в Тячові — яблочні сади (совгосп), в Чинадійові — господарський колгосп, коло Вел. Лучок — господарський колгосп і коло Мукачова — зеленинарський колгосп. Для всіх вищезгаданих колгоспів вибрано найкращі урбарні землі, а в заміну дано власникам десь інде. Взагалі, щоб десь створити колгосп, вистарчає 20 підписів господарів у заяві про бажання створити колгосп. Тоді решта господарів примушується вступити в колгосп. Хто не хоче — не мусить, платить однак високі податки в харчах і грошах. Партагітатори невпинно ходять по селах і агітують за колгоспами, але люди твердоголовно тримаються свого шматка землі. В осені 1947 р. мають бути створені колгоспи — розпорядження влади, насильно.

Який успіх буде мати насильне організовання колгоспів — невідомо. Однак можна сказати, що добровільно наші люди на це не підуть.

(Закінчення буде.)

ПОВІДОМЛЕННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ".

Сніговиця, яка навістила минуле! пятниці Ню Йорк та околицю та припинила цілковито комунікаційний рух, зупинила висилку „Свободи" зі суботи й понеділка. У понеділок, коли друкується число з вівтірка, ще не знати, чи буде можна цього дня вислати на пошту залеглі числа та це, що друкується. Просимо вибачення за перерву, яка наступила не з нашої вини.

МОЖЕ СТАТИ ПРЕЗИДЕНТОМ.—Це сенатор Роберт А. Тефт, що буде старатись на республиканських правиборах дістати номінацію на кандидата на президента.

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ"

Жертви, надіслані на цю ціль, як теж добровільну доплату до передплати „Свободи", потверджуємо з подякою проголошенням в цій рубриці.

Ліста: ч. 21.

(Докінчення лісти ч. 21)

Відділ:		Жертва:
163	Michael Semen	2.00
167	Зьонкевич Павло (ст.)	2.00
167	Гавриляк Стефан	2.00
167	Блясецький Михайло	2.00
167	Миськів Григорій	2.00
167	Кульматицький Іван	2.00
171	Соня Микитка	1.00
173	Дмитро Харів	3.00
176	Стефан Дзюрдзевич	2.00
177	Ф. Лучка	2.00
177	Д. Вардиґа	2.00
177	С. Саска	2.00
177	о. Й. Железівський	2.00
177	Л. Гумлак	1.00
185	Michael Romanyshyn	4.00
185	Mary Nakoneczna	1.00
199	Анна Дацишин	2.00
204	Іван Хміль	2.00
211	Григорій Райнгардт	2.00
213	Іван Литвин	2.00
220	Стефан Брудний	2.00
234	Стефан Ґенега	2.00
235	Григорій Шумський	2.00
237	Michael Kuryca	2.00
237	Антін Коблянський	2.00
237	Василь Ябла	2.00
246	Василь Сподар	4.00
256	Іван Павликовський	2.00
276	Антін Устан	1.00
277	Андрій Данилюк	5.00
289	Андрій Гусар	2.00

Відділ:		Жертва:
296	Волошеновський Петро	2.00
296	Іван Данко	2.00
297	Гнат Шелестяк	3.00
300	Stefan Pawcio	2.00
300	Joseph Kutchman	2.00
305	Микола Батіг	2.00
324	Михайло Ґелета	3.00
325	Стефан Дик	2.00
336	Петро Вельґан	2.00
361	Шипула Іван	2.00
361	Шуст Микола	2.00
361	Савіцький Максим	2.00
361	Левка Стефан	2.00
361	Білий Михайло	2.00
361	Тиж Михайло	2.00
361	Вавчак Дмитро	2.00
361	Папроцький Семен	2.00
361	Пастух Іван	2.00
361	Кібюк Олекса	3.00
361	Демський Мих.	1.00
367	М. Бернацький	2.00
370	Товариство Любов	10.00
370	Микола Плуговий	2.00
370	В. Колесняк	2.00
376	Nick Gwiazda	2.00
383	Петро Мартинюк	2.00
390	Василь Сорочак	2.00
427	Микола Горохівський	2.00
469	І. Косар	2.00

СПРАВЛЕННЯ

В „Свободі" з 12. грудня, ліста ч. 19, подано Іван Сеньока, а має бути Іван Сенюта $2; подано Григорій Лисик, а має бути Григорій Мисик $2.

УКРАЇНА — ПОЛЬЩА

(Докінчення зі стор. 2-гої)

бо, писав він, — хто каже „Самостійна Україна", тим самим каже — Галичина, Волинь, Буковина і Басарабія навіки полякам і румунам. Ця переоцінка польської небезпеки привела, між іншим, до того, що ми деколи йшли по лінії найменшого опору: провадили найбільшу пропаганду і найзавзятіший, часто аж драматичний спротив там, де це було найлекше — проти Польщі. Про незрівняно тяжку ситуацію українців під окупацією дехто з нас часом так якби забував...

Як оцінюють свою і нашу ситуацію поляки?

9. листопада в польській газеті „Кроніка", що виходить у Франкфурті, в Німеччині, вміщено статтю Р. Враґи, під назвою: **„Є тільки справа свободи".** Автор з жалем пише: „Треба було недолі „переміщених осіб" (ДП), треба було спільної нужди і скитання, щоб ми почали між собою щиро говорити про те, що мало бути давно вияснене".

Р. Враґа дивиться на будучність народів українського і польського під пануванням советської Москви реально, без рожевих надій.

Він стверджує, що по суті проблема українська і польська зійшла з арени міжнародньої політики. Україну і Польщу спокійно пожирає большевицький Молох:

„Між теперішнім реальним положенням цілого народу польського і цілого народу українського нема ніякої різниці. Якщо хтось ту різницю добачає, то тільки тому, що не оцінює проблем з історичної перспективи, а бачить їх в світлі моменту. З цього погляду, може бути доля поляків хвилево троха ліпша від долі українців. Але та ліпшість, прошу мені вибачити — тривіяльне порівнання, є це ліпшість ситуації каплуна уже печеного на рожні і приготованого до настромлення на рожен".

Враґа зазначає, що царський тоталітаризм потрібував 250 років на те, щоб задержати розвиток українського народу до повноцінної нації.

Советський тоталітаризм протягом 30 літ зміг **знищити український народ фізично майже на половину.** Царський тоталітаризм за 100 літ не міг знищити польського духа до незалежности. Советський тоталітаризм протягом двох років досягнув страшних наслідків у Польщі:

„Протягом найближчих пару років поступ його на ґрунті Польщі буде **такий самий** як на ґрунті українськім".

Враґа приходить до висновку, що тільки спільна революційна боротьба всіх народів, поневолених советським тоталізмом, може дати свободу: **„Нема тепер справи польської. Нема справи української. Є справа свободи величезної кількости народів, в тім числі й народів українського і польського".**

П. В.

Неписана умова.

Питання упереджень та дискримінації чим далі, тим більше цікавлять всіх американців. Події за минулих 10-15 років це підтверджують. Чимало стейтів перевели у себе специяльні закони для оборони громадянських прав, рівних для всіх та закони проти дискримінації; на зборах обговорюють ся справи, які не вважалися важними яких пятнадцять літ тому; міста та громади закладають комітети в справах людських взаємовідносин; зростають організації, які ставлять своїм завданням боротьбу з расовими чи релігійними упередженнями, нетерпимістю. Але цього мало. Треба чогось іншого, треба, аби серця й сумління американців перейнялися почуттям людської гідности до всіх людей, незалежно від того, хто вони — протестанти, католики, евреї, нігри, білі, тут роджені, чи деінде. Можливо, що шукаючи „чогось іншого" багато американців вже бачили, або побачать нову фільму, що позначилися величезним успіхом, „Джентелменс Агримент" — неписана умова. Основою фільми є книжка тої самої назви, що стояла на першому місці по продажі. Авторка — Лора Гобсон.

Герой повісти — американець „старого роду" — є журналістом. Він має зібрати матеріял для своїх статтей про антисемітизм і для того видає себе за еврея. Завдяки тому на практиці знайомиться з тим, що не раз доводиться переживати евреям. На тлі тої історії виникає суперечка у нього з дівчиною, яку він любить і якій тяжко позбавитись тих упереджень, якими перейняте її оточення.

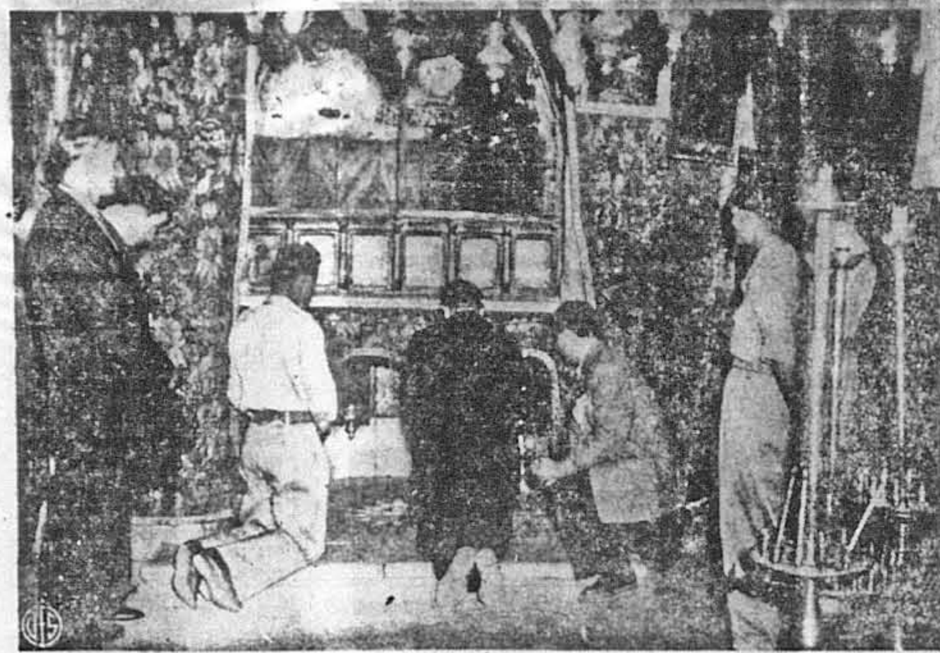
Критики дуже добре поставились до тої фільми, відзначивши *її значення для демократії й людства. Бачимо випадок з маленьким Тамі, сином журналіста,* який тимчасово видавав себе за еврея. З дитячим захопленням, граючи „великого", він сказав своїм товаришам по школі, що він є „почасти еврейського роду". За кілька днів після того, він прийшов до дому заплаканий та оповів батькові, що хлопці, з якими він хотів бавитися, назвали його „брудним жидом" і втікли від нього. Проте він їм не признався, що він не є евреем, бо не хотів відкрити таємниці. Батькові це сподобалось і він сказав синові: „Якби ти сказав їм, то це було би признанням, що зле бути евреем і добре ним не бути".

Майже те саме сталося батькові, тільки навпаки. Коли він скінчив свої статті і признався, що належить до протестантської родини, в очах деяких людей він несподівано здобув більшу вартість, ніж перед тим. Але в дійсности він був тою самою особою. Змінилося тільки слово „християнин" замість „еврей". „Колись ти мені повіриш — казав він — що люди є людьми, а не словами, не назвами".

За вісім тижнів, коли журналіст видавав себе за еврея, він багато дечого пізнав. На собі пізнав, що значить належати до меншинової групи. Коли цей досвід зачепив його серце, то це тому, що він підходив до справи з людяного становища.

В фільмі виступають найкращі голивудські артисти. Журналіста грає Грегори Пек, дівчину, яку він любить і яку мало не втратив — Дороти Мек.Гайр, капітана Голдмана — Джон Гарфілд. Мос Гарт написав дуже вдало текст для фільми; режисером — Ілля Казан; Дарил Занук — виробив для „Твентиет Сенчюри Факс". Успішна, блискуча постановка фільми дає можливість мільйонам американців глянути на других — і на себе — в іншім світлі.

Загальна Рада.

РІЗДВЯНА КАРТИНА. — Ця картина представляє гроту під церквою Рождества Христа в Вифлеємі, де народився Ісус Христос. Ті, що клячать, моляться на тому місці, де народився Христос. Це побожні індонезці, що відбули паломництво до Святої Землі.

АДРЕСИ УСТАНОВ,

які займаються спроваджуванням іміґрантів з Европи до Америки:

1. THE CATHOLIC COMMITTEE FOR REFUGEES, 165 W. 14th St., New York 11, N. Y.
2. UNITED SERVICE FOR NEW AMERICANS, 15 Park Row, New York 7, N. Y.
3. HIAS, 425 Lafayette St., New York 3, N.Y.
4. AMERICAN FRIENDS SERVICE COMMITTEE, 20 South St., Philadelphia 7, Pa.
5. CANADIAN LOCATION SERVICE, 4221 Explanade Avenue, Montreal, Canada.

З повище згаданих, установа під ч. 1 — займається католиками; під ч. 2 — протестантами й православними; під ч. 3 — жидами; під ч. 4 — ближче неозначеними особами.

Адреса організації „КЕР" — CARE — яка висилає на замовлення харчові пакунки, так звані „десять в одному" ($10 за пакунок) є слідуюча:

CARE
50 Broad Street, New York, N. Y.

ПОВІДОМЛЕННЯ

ВІД РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

З нормалізацією поштових звязків між Америкою та европейським континентом, Редакція і Адміністрація „Свободи" одержують від українців з европейських країн щораз більше листів в найрізноматніших справах, які часто не мають нічого спільного ані з редакцією ані з адміністрацією часопису. Не маючи прямо фізичної можности відповідати на ці всі листи окремо, Редакція і Адміністрація „Свободи" подають до відома:

1. Всі листи, переслані на адресу „Свободи" в справах, які не належать до її компетенції, чи засягу її діяння, відсилається до тих установ і комітетів, які заторкненими в листі справами займаються. Тут належать насамперед справи розшуків рідних, допомоги, інтервенції і т. п. Ці листи пересилаєт ся звичайно Допомоговому *Комітетові у Филаделфії, не даючи на них відповіді.* Тому що таке *посередництво забирає багато часу* і вимагає окремої праці, в інтересі всіх авторів таких листів є висилати їх найрадше відразу по призначенні: Листи в допомогових справах та в справі розшуків пересилати на адресу: United Ukrainian American Refief Committee, P O. Box 1661, Philadelphia 5, Pa. (U. S. A.). В політичних справах писати до: Ukrainian Congress Committee of America, P. O. Box 721, Church St. Annex, New York 8, N. Y.

2 Редакція не звертає, ані не веде переписки на тему пересланих, але незамовлених і невикористаних газетних матеріялів, статей, кореспонденцій і т. п. Не звертається теж використаних рукописів.

3. Усіх тих, які зголошуються на постійних співробітників, чи кореспондентів, Редакція зберігає в своєму реєстрі, але не веде з ними переписки, якщо не думає з пороблених пропозицій користати.

4. Прохається не висилати документів, ані вартісних паперів; Редакція і Адміністрація не перебирають за них відповідальности.

5. Адміністрація не перебирає зобовязань за переслані, але незамовлені книжки, журнали і т. п. Часто трапляється, що европейські видавництва самі надсилають книжки, виставляючи рівночасно рахунок. За незамовлені книжки Адміністрація не платить готівкою., як теж не звертає їх, з огляду на кошта пересилки. Надіслані вже в той спосіб книжки проголошено в газеті до прдоажі і рахунок за них буде вирівняний тільки якщо і вміру того, як книжки будуть продані. При цьому треба додати, що зазначена на европейських виданнях ціна не стоїть в жодній пропорції до місцевого книжкового ринку.

6. Переслані оказійні числа; чи для обміну — полагоджується звичайним порядком.

7. Адміністрація не веде переписки і не відповідає на листи в справах, які до неї не належать.

8. Справи Редакції і Адміністрації „Свободи" прохається уважати за дві окремі справи, і полагоджувати їх окремими листами, або бодай окремими картками в одному листі. Це відноситься теж і до місцевої переписки.

Редакція і Адміністрація „Свободи" полагодили досі сотні і тисячі листів з Европи теж в справах, які до них не належать, не жаліючи на це ані труду ані гроша, якщо це було необхідне. Проте, це не можливо продовжувати на довшу мету, тимбільше при відносно наладнаних вже поштових звязках між американським і европейським контінентами та при чіткому визначенні завдань і засягу діяння редакцій та поодиноких громадських допомогових і політичних Комітетів. Виселка листа на правильну адресу до одного, чи другого Комітету, дає теж більшу запоруку на його полагодження.

Усім авторам листів з Европи пригадується, щоби чітко і виразно писали свої адреси, найрадше друкованими літерами.

Редакція і Адміністрація „Свободи".

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

—o—

КЛІВЛЕНД, О. — **Річні збори** Бр. св. Василія Великого, від. 364, відбудуться в четвер, 1. січня, в годині 1. пополудні, в Українськім Домі, 3161 E. 93. ул. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо є важні справи до вирішення, і буде звіт урядників і контролі, читання статуту і вибір урядників на 1948 рік. — Гг Кузік, предс.; С. Крефт, кас.; П. Стойка, рек. секр.; І. Сподар, фін. секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. — Тов. Запорозька Січ, від. 342, повідомляє всіх своїх членів, що **річні збори** відбудуться в четвер, 1. січня, на Новий Рік, в годині 10. зрана, в галі церковній. На порядку нарад буде звіт уряду і вибір уряду на 1948 рік. Просимо всіх довгуючих членів заплатити свій довг найпізніше до 26. грудня, бо ви читали в Свободі, що відділи мають вислати вкладки за членів до 28. грудня. Нових членів просимо принести свої аплікації до секретаря: John Markowicz, 46 Hayward Ave., Carteret, N. J. Tel. Cartere 8-6458. — І. Савчак, предс.; П. Білінський, кас.; І. Маркович, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Тов. ім. І. Франка, від. 334, повідомляє, що **річні збори** відбудуться в четвер 1. січня (на Новий Рік), в годині 1. пополудні, в У. Н. Домі. Просимо членів прийти на ці збори, бо буде звіт уряду з минулого року і вибір уряду на 1948 рік. — За уряд: М. Задерецький, предс.; С. Морозович, секр.-кас.; І. Жук, рек. секр.

ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 243, повідомляє, що річні збори відбулися 21. грудня. На зборах вибрано такий уряд на 1948 рік: М. Семчишин і П. Косюк, контрольори; Л. Білик, предс.; П. Романюк, кас.; І. Гаврішків, рек. секр.; В. Тупиця, фін. секр.

АНСОНІЯ, КОНН. — Тов. Запорозька Січ, від. 67, повідомляє всіх своїх позаміцевих членів, що на річних зборах 14. грудня вибрано такий уряд на 1948 рік: С. Брухівський, предс.; І. Хіровський, кас.; І. Пиріг, секр., 64 Rufus St., Ansonia, Conn.

МАЙФІЛД, ПА. — Бр. св. Василія, від. 185, повідомляє всіх своїх членів, що річні збори відбудуться 4. січня, в годині 1. пополудні. Буде вибір уряду на 1948 рік. — В. Наконечний, предс.; М. Кацера, кас.; М. Романишин, секр.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 11. грудня 1947 р. помер у 62. році життя

ФРЕНК ТОМКОВИЧ,

довголітний член Бр. св. Петра й Павла від. 338 У. Н. Союзу в Монесен, Па.

Покійний полишив у смутку жену Параску, 3 сини і 2 дочки.

Похорон відбувся 15. грудня з дому жалоби. — В. Й. П.!

N. Kuch, секр.

Дня 12. грудня 1947 р. помер в середному віці життя

МИКОЛА МОТЛЮК,

член Бр. св. Стефана, від. 221 У. Н. Союзу в Шікаго, Ілл.

Покійний походив з села Середпільці, повіт Радехів, Зах. Україна. Полишив всмутку жену Анну, два сини Ігора і Нестора.

Похорон відбувся 15. грудня з укр. гр.-кат. церкви св. Николая, на цвинтар св. Николая, при участи родини, знайомих і членів від. 221.

Смерть забрала нам доброго Союзовця, свідомого укр. патріота та щирого працівника на укр. полі. — В. Й. П.!

Т. Шпікула, секр.

Дня 8. грудня 1947 р. померла у 44. році життя

КАТЕРИНА ШВЕЦЬ,

членица Бр. св. Арх. Михаїла, від. 243 У. Н. Союзу в Вест Пулман, Ілл.

Покійна походила з села Кривого, повіт Радехів, Галичина. Полишила в смутку мужа Василя і троє дітей: Дан, Юлію і Анну, котрі всі стоять в У. Н. Союзі.

Похорон відбувся 12. грудня з погребового заведення до укр. гр.-катол. церкви, а відтак на цвинтар Holy Spulchre. В. Й. П.!

В. Тупиця, секр.

ПОШУКУВАННЯ

ПОШУКУЮ
САБОДАШ КОНСТАНТИНА ТРОФИНОВИЧА,
уроджений в Дубровиці, район Хойники, обл. Гомель. Пошукує:
САДЧЕНКО ОЛЕКСАНДЕР ОЛЕКСАНДРОВИЧ,
BRAUNSCHWEIG
Rosalies-Barraks, D. P. Camp 295
Germany (Br. Zone)

КАРАБИН АННА з села Татарно, повіт Рудки, шукає брата
МИХАЙЛО КАРАБИН,
котрий виїхав давно до Америки. Писати на адресу:
MARY NAHAY
186 E. 3rd St., New York 9, N. Y.

МИКОЛА ХОМКА,
син Василя,
шукає
ДМИТРА НОВАКА,
який має жити в Ню Йорку;
ЙОСИФА ХОМКА
і його жени Марії, з роду Гулькевич;
ЙОСИФА СОСНОВСЬКОГО.
Всі вони з села Повкови з долу, повіть Перемишль, Галичина. Хто про них знає, або вони самі, хай пише на подану тут адресу:
NICHOLAS CHOMKA
Elange Nr. 10
POSTE GERVILLE
MOSELLE, FRANCE.

ІВАН БАБІЙ,
котрого теперішній побут є в Американській зоні Німеччини, пошукує **СВОЇХ РІДНИХ** родом з села **ЮРАШНИ, повіт Косів Поліський, Галичина.** Мають находитися в Злучених Державах Америки. Інтересовані зволять голоситися на таку адресу:
WASYL LEVICKI,
2734 Wells Rd., Dundell, Mich.

ПРАЦЯ

ТАРЗАН, ч. 1755. Джена дісталася на беріг.

Коли колиба вдарила в скелю, вона розбилася на двоє. Джені вдалося вхопитися якоїсь колди саме тоді, як два сильні вири втягнули її на спід. Та за кілька мінут напів утоплена дівчина викарабкалася на беріг... ...і впала обліла за великою каменюкою. Саме тоді на дні ріки потапаючий леопард ослабав у боротьбі з Тарзаном.